

Bijlage 13

Quark Xpress: een vakantieliefde

Een manual mee op reis

Frans Goddijn

abstract

Hoe prachtig “ons TeX” ook is, in de wijde wereld daarbuiten is het onbekend. De meeste drukkers en grafische ontwerpers weten niet eens wat het is. Pas als je het magische woord “QuarkXpress” laat vallen, tel je voor hen mee. Afgelopen zomer kocht ik een manual van meer dan 600 pagina’s en verslond dit in de vakantie. Wat heeft dat pakket dat wij niet hebben?

keywords

QuarkXpress, manual

1 Welke manual?

Ik kocht, op aanraden van Siep Kroonenberg, *THE QUARK XPRESS BOOK* door David Blatner & Bob Weibel, uitgegeven door Peachpit Press, 1994 (ISBN 1-56609-135-7). Het viel me op dat zo’n oud boek, voor computerboeken een verdacht oud boek, nog verkocht kon worden. Dat lijkt wel TeX, dacht ik. Quark is echter nog niet zo heel oud. Het softwarepakket werd geïntroduceerd in 1987, zo blijkt uit het voorwoord van de oprichter van Quark incorporated.

2 Waartoe op aarde?

“This book, like QuarkXpress, is for everyone who wants to create great documents,” schrijven de auteurs aan het begin van het eerste hoofdstuk. Leslie Lamport zegt het in zijn LaTeX manual bescheidener, als hij stelt dat “LaTeX is a system for typesetting documents”. Hij zegt niet: “typesetting *beautiful* documents”. Paul Abrahams zegt dat wel met zoveel woorden in zijn “TeX for the Impatient”: “Donald Knuth’s TeX [...] provides nearly everything needed for high-quality typesetting of mathematical notations as well as of ordinary text.” Knuth zelf zegt het in zijn TeXbook helder: “Gentle reader: This is a handbook about TeX, a new typesetting system intended for the creation of beautiful books [...]”

Het gaat dus om het maken van geweldig mooi drukwerk. Die ambitie hebben de makers van Quark alvast gemeen met de maker van TeX. Het platform-onafhankelijke karakter dat we van TeX kennen is bij Quark¹ niet verder gekomen dan versies voor de Apple en Windows.

3 Klein en fijn

Wat omvang betreft is de essentiële Quark-installatie wel weer aandoenlijk ouderwets: al sinds jaar en dag heb je aan een pakje van zeven floppy’s genoeg. Iets om bij stil te staan. Talloze tijdschriften in de kiosken van vandaag worden opgemaakt met een softwarepakket dat nog gewoon vanaf een paar floppen kan worden geïnstalleerd. De lezers van veel van die magazines schrijven hun matig vormgegeven briefjes met pakketten die hele cd-roms beslaan!

Er zijn op die standaardinstallatie wel vele uitbreidingen te koop en te krijg. Die mogelijkheid voor Jan en alleman om uitbreidingen te maken lijkt wel weer wat op de pakketten voor TeX, maar het idee dat er (soms heel grote) bedragen voor kunnen worden gevraagd is ons (gelukkig) vreemd

4 Kip of ei: inhoud vs. vorm

In het tweede hoofdstuk, “Document Construction”, stuit ik op een essentieel verschil met de manier van denken die ik met het gebruik van TeX heb aangeleerd. Ik ben gewend te beginnen met het schrijven van een verhaal. De commando’s voor opmaak gaan vooral over de functie van de tekstdelen in het betoog. Dat die functies effect gaan hebben op de vormgeving van het document is van later zorg. Bij Quark echter denken ze anders: eerst specificeer je in een *master page* hoe je document eruit gaat zien — hoe hoog, hoe breed, dubbelzijdig of enkelzijdig en dergelijke. Dan volgen beslissingen over zich herhalende paginaonderdelen, bladnummering en de manier waarop tekst moet overvloeien van de diverse vlakken naar andere tekstvlakken. Bij TeX moet je ook wel beginnen met een of andere documentclass, maar dat kun je na het schrijven zo weer veranderen, terwijl Quark waarschuwt dat een bouwset zonder gedegen fundering later instort als je aan die fundering nog wat wil veranderen. Je kunt met Quark wel verschillende *master pages* maken voor het gebruik op verschillende pagina’s van je totale document. Zo kun je maximaal 127 onderling verschillende indelingen maken en toch de tekst van de ene naar de andere pagina laten vloeien.

1. Ik weet dat kenners nooit voluit QuarkXpress zeggen, maar of ik nu Quark moet zeggen of Xpress, daar ben ik nog niet uit.

5 Pagina vergroten

Bij LaTeX kennen we het `enlargethispage` commando om een tekstpagina ietsje te verdiepen, maar met Quark kun je een pagina tijdelijk twee bladen laten beslaan, zodat een illustratie op (een deel van) het linker- en het rechterblad overvloeit. Aha, zo doen ze dat dus in die bladen, denk ik dan. Ook uitvouwpagina's zijn op die manier te produceren en de auteurs geven er tips bij om te voorkomen dat zulke trucs bij het verdere drukproces onnodig kostbaar worden. Daar heb je natuurlijk meer aan als je een wild jongerenmazagine wil maken dan wanneer je een wetenschappelijk artikel of een simpele nieuwsbrief wilt publiceren.

6 User interface

De user interface voor het veranderen van de indeling van de pagina ziet er (windows natuurlijk) voor mij wel aantrekkelijk uit. Je kunt met de muis bepaalde grenslijnen (bijvoorbeeld die van een kolom in twekolomsopmaak) verslepen, maar je kunt de diverse waarden ook in een schermje met getallen veranderen. Een `columnsep` heet bij Quark `gutter` maar je kunt, zoals we dat gewend zijn, de waarden opgeven in punten, millimeters, inches en zelfs picas. Het boek geeft door zijn heldere uitleg zelfs een gemiddelde TeX-gebruiker weer even een beter inzicht over de manier waarop men kan denken over de indeling van een pagina.

7 Page refs

Een techniek voor automatische inhoudsopgave, zoals wij die gewend zijn te kunnen maken, heb ik niet kunnen vinden. Wat ze bij Quark erg geavanceerd vinden is dat je automatisch een regel kunt plaatsen als "lees verder op pagina x" wanneer een artikel niet naar de volgende pagina overvloeit, maar naar een pagina veel verderop zoals je in tijdschriften vaak ziet.

8 Snijlijnen

Snijlijnen zijn voor Quark een vast onderdeel van het programma terwijl wij daarvoor afhankelijk zijn van externe stylefiles en hun specifieke mogelijkheden en beperkingen (hoewel, een pakket als ConTeXt is daarin weer heel krachtig).

9 Je weet niet wat je ziet

Quark is "What You See Is What You get" en de auteurs van het handboek zijn de eerste om toe te geven dat dit voor het tekstverwerken geen voordeel is. Elk teken dat je intikt kan invloed hebben op de indeling, uitvulling en

afbreking van tekst verderop, op de pagina en op vele pagina's daarna. Het programma gaat dit allemaal meteen zitten uitrekenen en wijzigen, maar intussen heb je als gebruiker weer een nieuw woord ingetikt... je kunt wordafbreking tijdelijk uitzetten, dat scheelt al wat, maar het is raadzaam een andere editor te gebruiken voor het schrijven van de tekst en Quark alleen te gebruiken voor het laatste werk aan redactie en vormgeving. Als alternatieve editor wordt MS WORD aangeraden — van de regen in de drup, zou je denken. Maar wie in WORD consequent gebruik maakt van *style sheets*, zou deze moeten kunnen migreren naar Quark. In Quark zijn de mogelijkheden voor zoeken en vervangen van bepaalde tekstelementen behoorlijk uitgebreid, maar voor een TeX gebruiker met een goeie editor niet echt verbluffend.

10 Over typografie

Het hoofdstuk **Type and Typography** is zeer voedzame kost voor iedereen die met het vormgeven van tekst bezig is. TeX users die ervan zijn overtuigd dat ze vanzelf superieur drukwerk afleveren, domweg "omdat het van TeX komt", zullen wel wat herkennen van de arrogantie van Quark users die schrijven dat "no other desktop-publishing application handles typesetting as powerfully as QuarkXpress". In een dikke honderd pagina's wordt echter heel wat duidelijk gemaakt over kerning (het opschuiven van twee letters ten opzichte van elkaar), afbreking, uitlijnen en regelhoogte. Ook wordt er veel uitgelegd over ADOBE TYPE MANAGER, TRUETYPE, TYPE 1 FONTS, POSTSCRIPT, stuk voor stuk onderwerpen waarover ook de gemiddelde TeX user wel wat "algemene ontwikkeling" kan gebruiken.

Quark biedt de mogelijkheden om vrij simpel in te grijpen in behoorlijk technische aspecten als kerning en tracking (kerning tussen meerdere reeksen letters), waarmee er een extra hulpmiddel is om typografische doodzonden als "weduwen en wezen" te voorkomen. Is er bijvoorbeeld op het laatst in de bewerking net een woord teveel voor een pagina, dan kan een onzichtbaar minieme tracking alle letters net ietsje dichter op elkaar krijgen, zodat het wel past, of de regellengte kan voor een pagina een half procent worden vergroot. Misschien kan dat bij TeX ook, maar dan moet je wel een guru bij de hand hebben.

11 Ligaturen

Bijna zou ik van pure bewondering van mijn stoel vallen, als er een zwakke, om niet te zeggen rotte plek van Quark tevoorschijn komt: ligaturen. Een TeX gebruiker is gewend om fraaie letterparen te zien als *fl*, *fi* en *ffi* in de woorden *efficënt*, *financieel* en *floret*, maar in Quark wordt dat moeilijk. De ligaturen komen niet vanzelf, je moet ze handmatig uit een "expert set" van het gewenste font halen. De spell

checker van Quark kan er niet goed wijs uit en er komen foute afbrekingen van. Ik vraag me af, als het zo moeilijk is, hoe komt het dan dat TeX dit al zo lang zo gemakkelijk kan doen?

12 Humor

Op een belangrijk ding blijft de Quark manual ver achter bij de meeste TeX manuals die ik ken: humor. Een TeX manual is bijna altijd leuk (en als hij van Knuth komt is het nog erudiet ook) maar de Quark-mensen komen niet verder dan “foreign languages have a different word for everything”, en dat is nog de leukste.

13 Guillemets/mots

In ons BABEL-pakket is weleens een misverstand over de juiste spelling van het woord voor franse aanhalingstekens: guillemet of guillemot, het ene is een aanhalingsteken, het andere een vogeltje. In de BABEL-versie die ik thuis draai, werkt `\guillemet` niet, wel `\guillemot` terwijl dat de naam is van het vogeltje. Grappig genoeg maken de auteurs van de Quark manual dezelfde vergissing door in de tekst te spreken van guillemets terwijl ze in de bijbehorende illustratie het teken een guillemot noemen (ze vinden het een “european” quote sign).

14 Geen wiskunde, wel drop caps

Ze zeggen het eerlijk: “QuarkXpress is the wrong program in which to produce a mathematics textbook.” Als alternatief noemen ze de programma’s MATHTYPE en WORD voor Windows. . . Een simpele breuk plaatsen is in Quark al een groots en meeslepend avontuur. Drop caps, de grote initialen aan het begin van een alinea, zijn in Quark wel weer heel simpel op vele spannende manieren te realiseren.

15 Xpress Tags: conversie?

In Quark kun je een veelheid aan zogeheten *style sheets* maken, die het uiterlijk van de pagina bepalen, zoals dat bij ons door stylefiles en macro’s kan worden gedaan. Via een export naar het Rich Text Format kunnen de diverse eigenschappen naar een word processor als WORD worden overgebracht, zodat de benodigde tekst daar kan worden bewerkt. Er kan ook vanuit Quark worden geëxporteerd naar een eigenaardig formaat, Xpress Tags. De tekst gaat er dan in ASCII uitzien als een bastaard tussen TeX en HTML. Dit zou voor een TeX guru een aardige achteringang kunnen betekenen om TeX documenten te converteren naar Quark. Achterin het boek staat op een paar pagina’s een “complete listing” van alle Xpress Tags, alleen kan ik niet geloven dat die claim waar is. Ik vermoed wel dat het alles is dat de

auteurs van die enge tags willen weten, maar er is ongetwijfeld veel meer dan drie pagina’s aan interne code voor alle features die de honderden pagina’s van het boek beschrijven.

16 Plaatjes en kleur

Over illustraties, kleurgebruik en de laatste stap: het drukwerk, staan taloze wetenswaardigheden in meer dan tweehonderd pagina’s. Ook dit zou weer verplichte kost moeten zijn voor iedereen die serieus met het produceren van documenten bezig denkt te zijn. Het gaat me te ver om hier in details te treden. Mijn conclusie was in elk geval: houd het simpel met plaatjes. Bij elke stap verder om het allemaal mooier te maken is de kans dat je iets verkeerd doet viermaal zo groot.

17 Weer thuis

Na thuiskomst ben ik meteen op zoek gegaan naar een PC waarop Quark draait. Ik heb die gevonden, maar Quark bleek een ware vakantie-liefde. Onder de zomerzon was ik enthousiast over de vele mogelijkheden en vertederd door de enkele grote zwaktes, maar thuis moest er vooral gewoon gewerkt en geproduceerd worden.

Ik was de auteurs van de manual wel dankbaar toen ik laatst met een klein groepje freelancers op bezoek was bij de hoofdredactie van een tijdschrift. We werden aan het begin van de dag rondgeleid door de drukkerij waar het luxe kleurentijdschrift werd geproduceerd en het zou mij hebben geduizeld als ik niet tevoren uit de Quark manual een zekere basiskennis had opgedaan. Daar stond in een productielijn achter elkaar het viertal drukpersen opgesteld, elk een kleur (CMYK, cyaan, magenta, yellow en black) met voor de omslag een vijfde kleur in een andere productielijn. Het viel me op dat een van de vellen een miniem streepje wit had tussen twee kleurvlakken. Daar had de techniek gefaald die ervoor moet zorgen dat zulke vlakken elkaar iets overlappen.

18 Conclusie

Het zou mooi zijn als ik met LaTeX een POSTSCRIPT bestand kon maken dat door een drukker kon worden verwerkt alsof het een Quark bestand was. Misschien slaagt iemand er eens in om via RTF of nog directer een conversie te maken tussen beide programma’s. Een voorname reden om Quark te laten liggen is de stevige prijs van enkele duizenden guldens voor zo’n klein stapeltje floppy’s. Als ik volgend jaar moet kiezen tussen Quark of een vakantie, dan ga ik lekker op reis, en ditmaal zonder manual.